

TÜRKİYE TÜRKÇESİ

土耳其语(6)

编者：周正清 沈志兴

中国人民解放军外国语学院一系

2004.04

PDG

İÇİNDEKİLER

课次	课文	语法	页码
14	“İnce Memed” romanından bir parçası	1. 构词词缀“-in; -leyin” 2. 概括让步付句 3. 过去将来时 4. 关联词“diye”的用法 5. 拟声词	1
15	Kararan dünyalar	1. 构词词缀 “-(i)nç; -ık; -cak” 2. 主语表示法 3. 称名词 4. 独词句	34
16	Nasıl intihar ettim	1. 后置词 “dair” 和名词后置 词 “üst/üzer(i); saye” 2. 直接引语和间接引语	55
17	Tarih utandı	1. 以 “-maksızın 和 -alı” 结尾 的付动词 2. 不定人称句 3. 不完全句 4. 泛指人称句	98

ON DÖRDÜNCÜ DERS 第十四课

Metin

“İnce Memed” romanından bir parçası

Evler, ağaçlar, kayalar, yıldızlar, ay, toprak ne varsa dünyada, hepsi karanlığın içinde kaybolmuşlar, erimişlerdi. Usuldan usuldan karanlığın üstüne yağmur çiseliyordu. Yağmurla birlikte, hafif de bir yel esiyordu. Yel, soğuk bir yeldi. Arada bir, durup durup köpekler karanlığa havlıyorlardı. Sonra, yalnız bir horoz uzun uzun öttü. Vaktinden önce öten bu horozu sahibi sabahleyin erkenden mutlaka kesecektir.

Uzaktan, dağın ötesindeki yoldan bir çingirak sesi geliyordu. Bir ara çingirak sesi kesiliyordu, sonra tekrar başlıyordu. Bu, gelen yolcuların yorgunluğuna alamettir.

Memed, hayli zamandır kocaman dalları şemsiye gibi açılmış dutun yanındaki çitin altına sinmiş bekliyordu. Memed düşünüyordu ki... Hayır, bu durumda Memed, hiç bir şey düşünemez. Memed, yalnız üşüyordu. Memed, bir şeyler duyuyordu düşünmeden. Karanlığa yağmur çiseliyordu usuldan. Karanlık bastığından beridir ki Memed, bu yağmuru yiyordu. İçine geçmişti. Bazı bazı titreme alıyor, sonra geçiyordu. Çitin ötesinde bir patırtı duydu, kulak kabarttı. Bu, çitten atlayan bir kediye. Öyle sandı. Anası düştü aklına bir ara. Etini kesmişler gibi bir yerleri ağrıdı. Yüreğinde bir zehir acılığı duydu. Bir sızlama. İşkence edeceklerdi... Çok uzakta bir şimşek çaktı. Karanlıkta erimiş dutun gövdesini, dallarını yaldızladı.

Memed'in de iinin karanlığından bir ışık yolu geçti, uzun bir ışık yolu.

Bu anda bütün köy, atıyla, eēeđiyle, sığırı, keçisi, koyunu, böcekleri, tavukları, kedleri, köpekleriyle uyuyordu. Dşmanlıkların, kinlerin, sevgilerin, korkuların, kaygıların, yiğitliklerin üstünü kalın bir uyku örtmüştü. Düşler arpışıyordu. Düşler yaşıyordu Őu anda.

Görüş sahası ne kadar dar olursa olsun, insan muhayyilesi geniştir. Değirmenoluk köyünden başka hiç bir yere çıkmamış bir insanın bile geniş bir hayal dünyası mevcuttur. Yıldızların ötelerine kadar uzanabilir. Hiç bir yer bulamazsa Kaf dağının arkasına kadar gider. O da olmazsa, düşlerinde yaşadığı yer başkalaşır. Cennetleşir. Őimdi, Őu anda düşler ver yansın ediyordu, uykuların altında. Őu fıkara, Őu kahırlı Değirmenoluk köyünde, değişmiş dünyalar yaşanıyordu.

Memed de dş görüyordu. Hem korkuyor, hem dş görüyordu. Kafasında birden, bir Şimşek aktı. ukurova'nın bol güneşi kafasında parçalandı, büyüdü, genişledi, aydınlandı. İçindeki ışık seli durunca Memed endişelendi. Korktu. "Ya gelmezse," diye düşündü. "Ya gelmezse ne yaparım?" Kafasından türlü ihtimaller geçti. "Gelmezse, ben bilirim yapacağımı," dedi. Eli tabancasının kabzasına gitti. Tabancası aklına gelince bütün korkuları silniyor, çaresizliğini unutuveriyodu.

Tabancasını düşünüyordu ki çok hafif bir ayak sesi duydu. Az önce düşündüklerinden utandı. Gelip başında duran Hatçe'ydi. Gündüz olsaydı da Hatçe, Memed'in yüzüne baksaydı. nce yüzünün

sapsarı kesildiğini, sonra yavaş yavaş kızardığını görür şaşardı. Başka şeylere, belki korkuya yorardı bunu.

“Çok bekledim,” diye özür diledi. “Anam bir türlü uyumuyordu,”

Elele tutuşup korka, sine uzaklaştılar. Toprağa öyle usturuplu basıyorlardı ki, en küçük bir çıtırtı bile çıkartmıyorlardı. Toprağa basmıyorlardı sanki.

Köyü çıkıncaya kadar, nefes bile almadılar dersek doğrudur. Köyü çıktıktan sonradır ki, korkuları biraz azaldı. Kendilerini azıcık serbest hissettiler.

Hatçe'nin bohçasını Memed taşıyordu. Hatçe bohçasını, Memed yoruldu diye istedi, öteki vermedi.

Tam sırasıymış gibi, çiselemekte olan yağmur delicesine bastırıldı. Yanlarında, arkalarında, önlerinde şimşekler çakıyordu. Kayalığı geçtikten sonra bir ormana düştüler. Çakan şimşeklerden arada bir orman ışıyor, ortalık gündüz gibi oluyordu. Ağaç gövdelerinden oluk oluk suların aktığı görülüyordu ışıktaki. Hatçe hıçkırarak ağlamaya başladı.

Memed kızdı:

“Tam da ağlayacak sırayı buldun,” dedi.

Ortalık ışıyınca kadar, ormanda bu minval üzere yürüdüler. Nerede olduklarının farkında değildiler. Yağmursa hala yağıyordu.

Hatçe, her adımda yağmura:

“Allah'ın kahrı gazabına uğra” diye beddua ediyordu.

Ortalık iyiden iyiye ışıyınca, bir kaya kovuğu buldular sığındılar.

Ayakta durmuşlar, ikisi iki yerden tir tir titiyorlardı. Elbiseleri vücutlarına yapışmıştı. Hatçe'nin saçlarının ucundan hala yağmur altında yürüyormuş gibi sular sızıyordu.

Memed, dişleri birbirini döverek:

“Kav ıslanmamışsa, bir ateş yakar ısınırız, kurunuruz” dedi.

Hatçe mesut gülümsedi.

Memed:

“Gülme,” dedi, “öyle bir yağmur yedik ki, değil deri kesenin içine, derimizin altına bile geçti.”

Bel kayışına bağlı keseyi elleri titreyerek açmaya uğraşıyordu. Bütün umut, kurtuluş buradaydı. Gözleri kesenin içine dikilmişti. Sonra göz göze geldiler gülümsediler. Kesenin içine su işlememişti.

Memed:

“Bu keseyi kim yapmıştır biliyor musun?”

Hatçe:

“Yok” dedi.

“O, evine kaçtığım Süleyman emmi var ya, o yaptı. O zamandan beri onun yadigarını sakladım.”

AKLINIZDA TUTUNUZ

Yel gibi gelen sel gibi gider. (Sel ile gelen yel ile gider.)

来得快，花得也快。

Sel gider, kum kalır.

水去沙沉。

Havlayan köpek ısırılmaz.

叫唤的狗不咬人。

Horoz çok olan köyde sabah geç olur.

鸡多不下蛋，人多不干活。

Horoz ölür, gözü çöplükte kalır.

秉性难移。

SÖZLER

usul (zf.)	不出声地，不声不响地；悄悄地， 小声地 ~ ~ girmek 悄悄地走进
çiselemek (nsz)	下毛毛雨，下蒙蒙雨
yel (is.)	风 kara ~ 北风 akça ~ 东南风
havlamak (nsz)	(狗)吠，吠叫
horoz (is.)	公鸡 ~ kafalı 没有脑子的 ~ dövüşü 斗鸡 ~ yumurtası 小鸡蛋
ötmek (nsz)	(家禽、鸟)啼，鸣，叫
çingirak, -ğı (is.)	铃，铃铛；小钟 kapı ~ı 门铃 ~ çalmak 小铃铛丁零丁零地响
alamet, -ti (is.)	特征，征兆，征候 kış ~leri 冬季 的征候 rütbe ~leri 等级标志(如肩 章、领章等) şapka ~leri 帽子上的 识别标志
hayli (s.)	很，很多的，许多的；很长的 ~ uzak 很远 bir ~ 相当多 ~den ~ye 相当多
dut, -tu (is.)	桑，桑树 ~ ağacı 桑树 ~ kurusu (或 kuru ~) 干桑椹

çit, -ti (is.)	栅栏, 篱笆; 围墙 ~ çekmek (或-i ~le çevirmek) 圈起, 围起, 圈上, 围上篱笆 yeşil ~ 绿篱, 树篱
sinmek (nsz)	隐藏, 躲藏; 不为人知; (在...面前) 屈服, 认输, 甘拜下风; 渗透; 使充满 -in arkasına ~ 藏到...后面
patırtı (is.)	响声, 喧哗, 吵嚷 ~yla konuşmak 吵吵嚷嚷地说话 ~ya pabuç bırakmamak 不怕任何恫吓 -i ~ya vermek 使...混乱 ayak ~sı 脚步声 ayak ~sına pabuç bırakmak 吓跑
kabartmak (-i)	使竖起; 使鼓起来, 使发起来, 使胀大 toprağı ~ 松地, 松土
acılık, -ğı (is.)	悲痛, 痛苦, 悲伤; 苦, 苦味
sızlamak (nsz)	疼, 疼痛; 抱怨, 诉怨 İçim sızladı. 我心里难过了起来。 Ağladı, sızladı. 她边哭边数落。
işkence (is.)	拷问, 用刑; 折磨 -e ~ etmek (或 yapmak) 拷问, 折磨 ~ aletleri 刑具 ~ye sokmak 刑讯, 用刑, 拷问
gövde (is.)	树干, 树身; (人或动物的)躯干; 胴; (机件、仪器的)外壳, 座架; (船等的)身, 体 ağaç ~si 树干 insan ~si 人的躯干 bir ~ koyun 一只

	胴体羊 uçak ~si 机身
yaldızlamak (-i)	使成为金色(银色); 染成金色(银色)
sığır (is.)	牡牛, 公牛 ~ eti 牛肉
böcek, -ği (is.)	昆虫 ~ çıkarmak 繁育家蚕 ~ gibi bir çocuk 皮肤黝黑的小孩, 黑 小子
düşmanlık, -ğı (is.)	敌意, 敌视, 敌对, 敌对态度, 怨 仇 bana ~ı olan adam 对我抱敌对 态度的人
kin (is.)	恨, 憎恨, 仇恨(心) ~ (ini) almak 复 仇, 报仇, 报复 -e ~ bağlamak (或 beslemek, gütmek, tutmak) 对…怀 恨, 恨, 憎恨, 痛恨 ~ tutmaz 温 和的, 善良的, 宽厚的 gizli ~ 隐 藏的仇恨 ırk ~i 种族仇恨
kaygı (is.)	担心, 忧虑, 忧愁, 忧伤; 悲痛; 烦恼; 关心, 关怀, 照顾; 惦念, 操心 -den ~ (sını) çekmek 担 心…, 操心… ~ göstermek 关心 çocukların terbiyesine ~ göstermek 关心孩子们的教育
yiğitlik, -ği (is.)	勇敢, 勇气; 大胆, 剽悍 ~ etmek 表现出勇敢精神
düş (is.)	梦, 梦境 ~ görmek 做梦 ~e girmek 作梦, 做梦

muhayyile (is.)	想象, 想象力; 幻想
Değirmenoluk (öz.is.)	德伊尔曼奥鲁克(村名)
Kaf (öz.is.)	卡夫(山名)
cennetleşmek (nsz)	变成天堂
başkalaşmak (nsz)	变成其它的; 改变, 起变化; 感到伤心, 感到不快; 变坏(指健康等)
ver yansın (zf.)	无论如何, 在任何情况下, 什么也不管, 不放在心上, 满不在乎; 竭尽全力地, 拼命地 ~ bağırarak 扯着嗓门喊 ~ etmek 竭尽全力做, 一个劲地、入迷地、热心地做
fıkara (s.is.)	穷人, 贫穷的人; 不幸的人, 可怜的人; (伊斯兰教的)托钵僧, 苦行僧; 贫穷的, 贫苦的 ~ babası 慈善家
kahırlı (s.)	可怜的, 悲惨的 ~ ~ 痛苦地
kabza (is.)	把, 柄, 手柄 kılıç ~sı 剑柄; 军刀(马刀)柄
Çukurova (öz.is.)	丘库洛瓦(地名)
silinmek (nsz)	擦掉, 拭掉, 抹掉; 消失, 消逝 ortadan ~ 失踪不见, 下落不明
parçalanmak (nsz)	打碎; 打得粉碎; 分成块; 拚命(努力想办法等), 竭力
yormak (-i; -i -e)	理解, 以为; 看成; 解释; 认为(某事)由于...造成, 把(某事)归咎于...

	hayra ~ 看成好意
özür (is.)	原谅, 饶恕; 表白的理由; 使人谅解的理由 -den ~ dilemek 请求原谅
usturuplu (s.)	高明的, 熟练的; 内行的; 小心的 ~ bir cevap 很恰当的答复 ~ bir iş 精巧的细工
çıtırtı (is.)	响声; 喀嚓声, 沙沙声
bohça (is.)	包袱, 包儿; 四方的包袱皮 ~ bağlamak 收拾自己的东西, 准备动身
delicesine (zf.)	发疯似地, 疯狂地
kayalık, -ğı (s.is.)	多山岩的, 悬崖峭壁的; 多石的(地方)
oluk, -ğu (is.)	槽, 斜槽; 流水槽, 排水管
hıçkırma (nsz)	大哭, 号啕大哭
minval, -li (is.)	方式, 方法, 样式 bir ~ üzere 单调地; 同样地, 一样地 bu ~ üzer(in)e 如此, 这样
kahr, -hı (is.)	痛苦, 悲痛, 不幸 ~ına uğramak 遭受...人的压制, 成为...人发怒的牺牲品
gazap, -bı (is.)	愤怒, 愤懑, 怒气 ~a uğramak 招来对自己的怒气, 失宠
beddua (is.)	诅咒 ~ etmek 咒, 咒骂 ~sını

sızmak (nsz)	almak 被诅咒, 被咒骂 流出, 渗出 Aralarından su sızıyor. 他们极其友好。
sığınmak (-e)	躲避, 躲藏; 隐藏; 请求庇护 Allaha ~ 祈求真主保佑
kav (is.)	火绒; 引火用的硫磺纸 ~ gibi 象 干柴烈火
kese (is.)	袋, 囊, 包
kayış (is.)	皮带, 皮条 ~ kemer 皮腰带 bel ~1 腰带
emmi (is.)	大叔, 大伯
yadigar (is.)	纪念品, 作纪念的礼物

DEYİMLER VE SÖZ TAKIMLARI

usuldan usuldan	悄悄地, 静静地; 小心地
yağmur yemek	遭雨淋, 淋雨
kulak kabartmak	竖起耳朵听; 警觉起来
görüş sahası	视野; 眼界
başında durmak	并排站着; 站在身边
bu minval üzere	这样, 如此
kaya kovuğu	岩洞, 山洞
farkında olmak	注意, 觉察; 知道, 清楚
gazaba uğramak	惹生气, 惹发火
oluk oluk	汨汨地; 哗哗地
arada bir	偶尔

AÇIKLAMA:

Yaşar Kemal'in asıl adı Kemal Gökçeli'dir. Çağdaş Türk Edebiyatı'nın ünlü roman yazarıdır. 1922 yılında Hemite (Gökçeli) köyünde doğmuştur. Fakir bir aileye mensuptur. 9 yaşında, köyüne iki saat ötede Burhanlı İlkokulu'na gitti, orada üç ay okudu. 1938 yılında Kadirli Cumhuriyet İlkokulu'nu bitirdi. Adana Birinci Ortaokulu'nda öğrenciyken, son sınıfta kalınca yoksuzluktan öğrenimini yarıda bıraktı. İrgat katipliği, Adana'da inşaat kontrol memurluğu, öğretmen vekilliği, pamuk tarlalarında ırgatlık, bostan bekçiliği, çiftliklerde katiplik, pirinç tarlalarında su bekçiliği, havagazı şirketinde memurluk, işçibaşılık, batozlarda ırgat, arzühalcilik... yaptı. Kunduracı çıraklığı da dahil, çalıştığı işlerin sayısı kırkı geçer. Bu arada uzun zaman folklorla uğraştı. 1938 yılında ilk şiiri Adana Halkevi dergisi Çörüşler'de çıktı. 1942 yılında ilk folklor derlemesi Çifte Çapa Manileri başlığıyla o dergide yayınladı. Bir süre Kemal Sadık Gökçeli imzasıyla şiirler de yayınladı. 1951'de İstanbul'a ikinci gelişinde Cumhuriyet gazetesine girdi, yazdığı yurt röportajlarından "Dünyanın En Büyük Çiftliğinde Yedi Gün" adlı seri yazdı. 1955'te Gazeteciler Cemiyeti'nin ilk Röportaj Armağanı'nı kazandı. Sonradan yirmiden fazla dile çevrilmiş olan "İnce Memed" romanı Varlık Roman Armağanı'nı kazanmıştır. Sinema sanatıyla da ilgisi olan Yaşar Kemal'in filme alınan senaryoları: Namus Düşmanı (1957), Alageyik (1958), Karacaoğlan (1958) vs.

Başlıca eserleri: Sarı Sıcak (hikayeler, 1952), Teneke (roman, 1955), İnce Memed (roman, 1955), Yer Demir Gök Bakır (roman,

DİLBİLGİSİ

I. 构词词缀“-in; -leyin”
II. 概括让步付句
III. 过去将来时
IV. 关联词“diye”的用法
V. 拟声词

I. 构词词缀“-in/-in, -un, -ün; -leyin”

1. 构词词缀“-in/-in, -un, -ün”

词缀“-in”及其变体形式加到表示季节或时间名称的名词上，可构成时间副词。如：

- yaz + in ----- yazın 夏天，在夏天
güz + ün ----- güzün 秋天，在秋天
öğle + in ----- öğleyin 中午，中午时分
gündüz + ün ----- gündüzün 白天，在白天
kış + in ----- kışın 冬天，在冬天

词缀“-in”及其变体形式还可见于下列副词中。如：

- ilk + in ----- ilkin 首先，开始，在开头
ansız + in ----- ansızın 突然，忽然，蓦地

词缀“-in”及其变体形式加到动词词根或词干上，可构成名词或形容词。如：

- say(mak) + in ----- sayın 尊敬的，敬爱的
gel(mek) + in ----- gelin 新娘；媳妇；儿媳妇
sor(mak) + un ----- sorun 问题

sökün(mek) + ün ----- sökün (~ etmek 从天而降, 突然
出现; 接踵而至)

oy(mak) + un ----- oyun 游戏

2. 构词词缀“-leyin”

非能产型构词词缀“-leyin”只有一种形式, 加到表示一日中不同时间概念的名词上, 可构成时间副词。如:

sabah + leyin ----- sabahleyin 早晨, 清晨

akşam + leyin ----- akşamleyin 晚上, 晚间

gece + leyin ----- geceleyin 夜间, 夜里

Not: 由词缀“-ın”和“-leyin”构成的时间副词, 其重音都不在词缀上, 在词缀前的一个音节上。如: kışın, sabahleyin 等。

II. 概括让步付句

概括让步付句表示阻碍主句行为产生、实现的条件, 强调所叙述的事物特征或动作非常强烈或已达到极点。主句则表示不管怎么样的阻碍, 行为仍要发生或进行。

Düşman, her ne pahasına olursa olsun Stalingrad'ı zaptetmek istiyordu.

敌人想不惜一切代价夺取斯大林格勒。

Teknik ne kadar ileri giderse gitsin, depremleri önlemeyi yapmak mümkün değildir.

无论技术怎么先进, 也不可能阻止地震发生。

İçinde bulunduğum şartlar ne olursa olsun, mutluyum.

无论我处于什么样的环境中, 都是幸福的。

Görüş sahası ne kadar dar olursa olsun, insan muhayyilesi geniştir.

不管一个人的视野是多么狭窄有限，但他的想象却是宽广无垠的。

Her ne kadar ucuzsa da sağlam değil.

不管有多么便宜，可它不结实。

Ne olursa olsun okurun sağduyusuna inanıyorum.

不管怎样，我是相信读者的鉴赏力的。

Kim bu çocuğu bulup getirse ona beş yüz bin lira ihsan edeceğim diyormuş.

他说：“无论是谁把这孩子找到送来，我都要赏赐给他五十万里拉。”

Bahir Vecdi, Şaduman nereye giderse gölge gibi takip ediyordu.

无论沙杜曼走到哪儿，巴希尔·韦吉迪都象影子一样地跟着。

Siz nasıl isterseniz öyle olur! dedim.

我说：“您想要什么样就会是什么样！”

从上述例句中可见，在条件付句中如有疑问“kim, ne”或是“ne”的派生形式“ne kadar, nasıl, nereye, nerede, nereden...”等，此时付句表示的不是条件意思，而是概括让步的意思。有时为了强化概括意义，在“kim, ne, ne zaman, ne kadar”等词前加“her”一词。如：her kim, her ne kadar, her ne zaman 等。

III. 过去将来时(gelecek zamanın hikayesi):

1. 构成

过去将来时是一种复合时态，其构成为：肯定将来时动词词干加动词“imek”的过去时词缀和谓语性词缀。如：

a) 肯定式：

sayı	fiiller		gelmek	yazmak
		şah.		
Tekil	1		gelecektim	yazacaktım
	2		gelecektin	yazacaktın
	3		gelecekti	yazacaktı
Çoğul	1		gelecektik	yazacaktık
	2		gelecektiniz	yazacaktınız
	3		gelecektiler geleceklerdi	yazacaktılar yazacaklardı

b) 否定式

sayı	fiiller		gelmek	yazmak
		şah.		
Tekil	1		gelmeyecektim	yazmayacaktım
	2		gelmeyecektin	yazmayacaktın
	3		gelmeyecekti	yazmayacaktı
Çoğul	1		gelmeyecektik	yazmayacaktık
	2		gelmeyecektiniz	yazmayacaktınız
	3		gelmeyecektiler gelmeyeceklerdi	yazmayacaktılar yazmayacaklardı

c) 疑问式:

sayı	fiiller		okumak	gitmek
		şah.		
Tekil	1		okuyacak mıydım	gidecek miydim
	2		okuyacak mıydın	gidecek miydin
	3		okuyacak mıydı	gidecek miydi
Çoğul	1		okuyacak mıydık	gidecek miydik
	2		okuyacak mıydınız	gidecek miydiniz
	3		okuyacak mıydılar okuyacaklar mıydı	gidecek miydiler gidecekler miydi